

К.е.н. Яковенко Р. В., Чередніченко М. Г.

Кіровоградський національний технічний університет

АКТУАЛЬНІ ЗАХОДИ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Останніми роками для посилення стимулів до економічного зростання, а відтак і впливу на інфляційні процеси, НБУ чітко проводить політику зниження облікової ставки. Якщо в 1996 році вона склала 40%, то в 2000 році – 27%, у 2002 році – 8%, у 2003 році – 7% і тільки в кінці 2004 року – біля 9%. Незважаючи на дуже помітну тенденцію щодо здешевлення кредитних ресурсів для комерційних банків, вони не поспішають знижувати вартість кредитів, що надаються суб'єктам господарювання. Це підтверджує той факт, що середньозважена ставка за кредитами комерційних банків у 2001 році склала 30-35%, а в 2004 році – 18%. Розрив між базовою ставкою НБУ і середньозваженими ставками комерційних банків залишається великим.

Важливим напрямком здійснення антиінфляційної політики мають стати операції центрального банку на ринку цінних паперів. Активний продаж цінних паперів і реанімація цього ринку в Україні – необхідна передумова зменшення інфляційних наслідків від збільшення заробітної плати, пенсій, стипендій тощо. Нині цей ринок в Україні малоефективний і слабкий. Посилення його роботи стає неодмінною умовою як розвитку економіки в цілому, так і удосконалення системи антиінфляційних заходів держави.

Суттєве місце в Україні щодо стримування інфляційних процесів має посісти і організація державного управління. Як відомо, на сьогодні маємо великий і обтяжливий для країни управлінський апарат. І якщо його скорочення в більш-менш помітних масштабах на даному етапі малореальне, то треба хоч би підвищити ефективність використання коштів, які виділяються на цей апарат з державного бюджету. Великий резерв існує і в царині функціонування всієї бюджетної сфери, де проблема не лише в оптимізації витрат бюджетних коштів, а й в удосконаленні її організаційної структури.

У країнах з перехідною економікою, а саме такою є економіка нашої держави, важливим антиінфляційним заходом є контроль за рухом іноземної валюти. Справа в тому, що перехідна економіка характеризується, як правило, високим рівнем доларизації. А це робить грошовий обіг дуже чутливим до всіляких зовнішніх і внутрішніх змін в економіці, і, за певних умов, може стати чинником посилення інфляції. Принаймні вітчизняні фахівці доводять, що, наприклад, між курсом гривні до долара і рівнем інфляції існує досить тісний зв'язок.

З огляду на це слід дуже ретельно розробляти і реалізовувати валютну політику в усьому різноманітті її напрямів. Політика в галузі курсоутворення, організації руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, способи та організація її конвертації у вітчизняну грошову одиницю і т. ін. — усе це має велике значення як для всього процесу відтворення, так і для стану динаміки інфляційних процесів.

Наша молода незалежна держава робить ще тільки перші кроки в напрямку розробки антиінфляційних програм. Але вже перші заходи в цій площині показують, що при концентрації зусиль науковців у поєднанні з дією владних структур можна досить швидко набути гарного досвіду в боротьбі з таким загрозливим явищем, як інфляція [2].

Інфляцію, як макроекономічне явище, не можна подолати раз і назавжди зусиллями уряду певної країни, оскільки вона породжується і циклічними коливаннями економіки, і зовнішніми чинниками, які не залежать від волі та бажань влади.

Антиінфляційні заходи можуть впливати лише на відкриту інфляцію. Прихована ж інфляція висуває на перший план проблему боротьби з дефіцитом. Тому для боротьби з інфляцією їй необхідно насамперед надати відкритої форми.

Є дві стратегії протистояння інфляції. Прихильники однієї вважають, що до інфляції треба пристосуватися, навчитись жити в умовах інфляції,

обмежуючи її згубний вплив на економіку шляхом індексації податків, заробітної плати, позик і т. ін.

Прихильники іншої стратегії вбачають в інфляції зло для економіки, якому треба протистояти за допомогою будь-яких можливих макроекономічних заходів [1, с. 452].

Адаптаційна політика реалізується, в першу чергу, за рахунок індексації доходів. Спричинене інфляцією підвищення цін неминує веде до зниження доходів населення, особливо тих його верств, які не можуть захиститися від знецінення грошей. У зв'язку з цим виникає необхідність захисту інтересів населення через повну або часткову індексацію доходів шляхом підвищення заробітної плати працівників бюджетних установ, пенсій, грошових виплат і вкладів населення з урахуванням зростання цін. Така індексація може бути проведена як одноразово – при окремому підвищенні регульованих і фіксованих цін на споживчі товари і послуги, так і періодично – при безперервному їх зростанні. Періодичність індексації грошових доходів населення залежить від інфляційного порогу який у розвинених країнах визначається урядом за погодженням з профспілками. Така індексація не усуває інфляцію а лише пом'якшує її негативний вплив, але вона сама може перетворитися у потужний інфляційний фактор, якщо здійснюється в умовах бюджетного дефіциту, який фінансується за рахунок грошової емісії.

Адаптаційна політика спрямована також на гасіння інфляційних очікувань, тобто на подолання страху суб'єктів економічної системи щодо безперервного подорожчання товарів і знецінення заощаджень. Стикаючись із постійним зростанням цін і намагаючись хоча б зберегти свій життєвий рівень, населення зменшує свої заощадження і збільшує поточний попит. Підвищення останнього викликає чергове зростання цін, яке посилює адаптивні інфляційні очікування. Таким чином утворюється надзвичайно небезпечний для економіки самопродукуєчий механізм інфляції, який важко зупинити [2].

Активна політика передбачає різке (шокове) скорочення пропозиції грошей. Найчастіше вона застосовується в умовах гіперінфляції.

Активна політика застосовує такі групи заходів:

1. Прямі монетарні заходи:

- контроль за грошовою емісією;
- заборона емісійного фінансування державного бюджету;
- здійснення поточного контролю за кількістю грошей в через

операції на відкритому ринку;

- проведення грошової реформи конфіскаційного типу, яка витісняє з обігу грошові сурогати.

Окрім засобів впливу на інфляцію загального характеру, виділяють засоби впливу на конкретні види (форми) інфляції. До них належать засоби, спрямовані на боротьбу з інфляцією попиту та інфляцією пропозиції (витрат).

2. Заходи, спрямовані проти інфляції попиту, включають:

- зменшення державних витрат;
- зростання податків;
- скорочення бюджетного дефіциту;
- здійснення жорстокої грошово-кредитної політики;
- стабілізацію валютного курсу.

3. Заходи, спрямовані на боротьбу з інфляцією пропозиції (витрат),

включають:

- обмеження зростання факторних доходів і цін;
- обмеження монополізму та захист конкурентного середовища;
- зниження податків на бізнес та громадян;
- здійснення грошової емісії в межах очікуваного приросту

потенційного неінфляційного рівня випуску;

- посилення мотивації до трудової діяльності шляхом змін у соціальній політиці [1, с. 452–453].

Література:

1. Макроекономіка : підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 703 с.

2. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.liga.net>.